

Contra els incendis, ¿quin bosc?

Com cada any, els incendis forestals destrueixen els boscs del País Valencià. Superant la impotència que això genera, és necessari reflexionar sobre les condicions en què aquests fets es produeixen i sobre la manera de combatre'ls.

Adolf BELTRAN

«**E**n tota la zona falten pistes i camins de penetració per a facilitar els treballs d'extinció. Un problema important ha estat la falta de comunicacions. D'altra banda, la massa es trobava verge, plena de branques seques, de matolls, i sense un sol tallafoc.» Aquest paràgraf prové d'una informació del diari *Mediterráneo* sobre un incendi forestal del novembre passat. Les queixes no eren noves. Una notícia qualsevol de l'any 1981 explicava que «Icona assenyala que, en el cas de Carcaixent, el foc no podia haver-se extingit en menys temps perquè tot era propietat particular i no hi havia tallafocs, basses d'aigua per a carregar els cotxes ni pistes per a estacionar-los. Per tot això, més la falta de col·laboració ciutadana i en especial pel major enemic, que és el vent, no es pogué acabar amb el foc abans...»

L'absència d'infraestructura, el problemàtic accés, una vegetació baixa abundant i salvatge, la inexistència de tallafocs i l'amenaça del vent. Heu ací les dificultats —massa nombroses i sovintejades— que es detecten immediatament després que el foc ha començat a devorar un bosc. Encara avui, en les cròniques sobre el devastador incendi de fa

El pi crema com un misto

dues setmanes en la Serra d'Espadà, es pot trobar la mateixa referència: «Unes quaranta persones d'Artana i cent d'Onda, més els voluntaris, es van afegir als treballs per a sufocar els focs, utilitzant aixades, destrals, pics i pales per a formar tallafocs i pistes que afavorissen els accessos dels cotxes bomba i els camions de bombers...»

Evidentment, la lluita contra el foc és molt dura. Caps de colla, membres de les brigades d'Icona, enginyers forestals i bombers, ho saben bé. Són moltes les hores de cansa-

ment que han dedicat a sufocar incendis i a tractar de salvar la integritat de les nostres muntanyes.

Amb la mateixa regularitat, amb idèntica i terrible monotonia, els grans sinistres forestals que assolien el país de fa més d'una dècada generen crítiques als organismes oficials. «¿Què fa la protecció civil?», es preguntava tan lluny com el passat dia 15 l'alcalde de Montanejos (Alt Millars) a propòsit de l'incendi declarat en la zona i que cremà dos milers d'hectàrees. Descoordinació, falta de mitjans, satu-

ració... són les recriminacions més comunes. L'Icona, al seu torn, es queixa sovint de la falta de col·laboració ciutadana.

Pel que fa als mitjans tècnics de què es disposa, els serveis centrals de l'Icona, organisme que només ha estat transferit parcialment a la Conselleria d'Agricultura de la Generalitat valenciana, aporten dos avions lleugers i tres d'amfibis. La mateixa Conselleria i els convenis amb les diputacions faciliten 55 llocs de vigilància, 20 vehicles, 41 polvoritzadors, 69 brigades contra

L'enorme esforç humà no és suficient

incendis i un helicòpter. Prop de 700 persones en total, a les quals cal afegir els 78 grups d'auxili immediat a càrrec dels ajuntaments.

¿I qui obliga a posar en marxa aquests dispositius? En un percentatge molt alt dels casos algú provoca l'incendi, per a beneficiar-se posteriorment de la fusta, per interessos urbanitzadors o de la indústria de la pasta de paper, per bogeria o per negligència, que totes les hipòtesis s'han barallat. Una dada: qualsevol observador atent haurà pogut comprovar, en alguns pobles de la serra Calderona, com, uns dies després de cada incendi, han aparegut els representants d'indústries de la fusta i el paper. I, tot seguit, les maquinàries per tallar els arbres i transportar-los. Assenyalen alguns coneixedors d'aquesta serra que és absolutament travessada per pistes i clarianes, la majoria de les quals no han estat obertes com a prevenció d'incendis sinó posteriorment, per traure la fusta de les zones cremades.

D'una manera o d'una altra, l'impacte humà sobre la natura, en forma d'incendis, ha augmentat espectacularment a partir de 1970. El *bum* econòmic dels anys anteriors, l'abandonament de molts cultius de secà, la major facilitat

de transport a les zones naturals, la proliferació d'urbanitzacions i l'enfrontament del món rural amb les mesures restrictives de l'Icona en són alguns dels elements característics. El bosc, que havia tingut una utilitat (s'hi feia llenya, espart, carbó... i hi pasturaven els ramats), l'ha perduda. La gent dels pobles se servia del bosc i avui viu majoritàriament d'esquena a la muntanya.

I les muntanyes cremen. Si les condicions de sequedat i de vent són mínimament altes, hectàrees i hectàrees de bosc s'encenen com un misto. Amb la qual cosa hem arribat al problema i la solució fonamentals. ¿Per què cremen tan ràpidament, tan fàcilment? En aquest punt el

paper de l'Icona és, des del punt de vista d'ecòlegs, científics i coneixedors de la nostra naturalesa, absolutament criticable.

Tradicionalment, el foc i el bosc mediterrani han anat junts. Les espècies vegetals i arbòries s'hi trobaven adaptades mitjançant un mecanisme natural: el rebrot. Carrasques, sureres, coscolls... tenen una enorme capacitat de supervivència i regeneració. Són espècies que conviuen fàcilment en un àmbit espès que manté la humitat. L'extracció, sense un mínim control, del carbó vegetal castiga històricament molt la supervivència d'aquest bosc. Però, després, els tècnics d'Icona, un organisme que ha negligit la investigació i la selvi-

cultura adaptades a la Mediterrània, han adoptat criteris de l'escola centreeuropea, basada en les coníferes (pins, etc.), de bona rendibilitat en aquells climes. El pi és piròfit, conviu amb herbes i matolls de ràpid creixement (que sovint s'assequen cada any), creix ràpidament i crema encara millor (les pinyes, a més a més, esdevenen autèntics projectils que escampen el foc). Així, les nostres muntanyes són cobertes de pinades, que no són pròpiament un bosc, sinó una fase intermèdia i constitueixen un combustible ideal per a l'infern estiuenc dels incendis.

Encara actualment, l'últim pla de repoblació forestal de la Conselleria s'ha basat quasi totalment en el pi. A més a més, i per si no n'hi havia prou, la maquinària pesant que es fa servir i els mètodes de subsolat contribueixen a eliminar els peus mares de carrasca i els pocs vestigis de bosc mediterrani capaços de sobreviure.

No poca influència, a més de la planificació centralitzada i aliena al coneixement del país, hi ha tingut la necessitat de resultats immediats. La repoblació de pins és infinitament més agraïda a curt termini que la lenta reconstrucció del carrascar, la lluita contra la desertització i l'autoregeneració dels boscs reclamada per ecologistes i sectors crítics amb l'actuació oficial. Siga com siga, cada dia es fa més evident la necessitat d'un canvi radical. Cal mitjans per combatre el foc, cal esbrinar els motius i els responsables del foc provocat, cal conscienciar l'opinió pública contra les imprudències, però és urgent replantejar les condicions, els objectius i els criteris de la política forestal. Ens hi juguem la terra.

La majoria dels incendis son provocats

/ Jordi Vicent